

SPROGMUSEET

Redaktør: Ole Stig Andersen

Mit sprogmuseum – vores allesammens sprogmuseum?

Af Ole Klitgaard 17. marts 2009 • I kategorien [Sprogpolitik](#) •

Nejm det var fordi jeg da jeg ryddede op i mine bånd (jeg har købt mig en ny båndoptager, dvs. en brugt – for man kan ikke længere købe nye) med henblik på digitalisering (forbindelse af båndoptageren til computeren via forstærkeren hvorved man kan gemme udvalgte båndoptagelser som mp3- eller wma-filer), og derfor lyttede til nogle af dem, så hørte jeg dendér Niels Hausgaard-sang fra 1980’erne som hedder Opsvinget. Dens omkvæd rummer virkelig en ørehænger, nemlig det som monodrama citerede udtryk “Opsvinget har bidt sig fast”.

Og nu tænker jeg: Hører dét til vort fælles ordforråd, eller skulle jeg lige undersøge om det var med i kanonnen? For det er jo kanon, udtrykket – opstået og lanceret som det hhv. er og blev før den betydning af kanon blev indskudt i dansk. Og nej, det gør det åbenbart ikke, og nej, selvfølgelig var det ikke det.

Ad ét (altså spørgsmålet om det hører til vort fælles ordforråd, eller nja, men så ordskat da): Det viser sig at det ikke er alment kendt. Og at det altså heller ikke er alment kendt at Poul Schlüter, den dengang regerende parfumehandler (der træt af den dengang såkaldt progressive snak om økologi udtalte “Vi kan jo ikke holde op med at gå på toilettet!”), lancerede det. Det var da ellers noget af en sproglig bedrift faktisk at få det hængt i ørerne på mange af os. Og dét med præcis den diktion hvormed det monodramatiseres i Hausgaards sang – som hermed være anbefalet til indlemmelse i sprogmuseet, om ikke andet, så som fodnote til den ret beset urkomiske *konstatering* – at opsvinget havde bidt sig fast.

Metaforen får da heller ikke for lidt hos Hausgaard: “Hvorfor skal vi gå med røven så bar, når nu opsvinget har bidt sig så fast som det har?!” – og i repetitionen: “når nu opsvinget har bidt sig så fast”.

Ad to (altså spørgsmålet om udtrykket var kommet med i kanonnen): Det kunne ellers godt tænkes forsøgt på det tidspunkt hvor kulturassessor Brian slog sig op (eller måske slog han sig på det nærmeste ned) som kanonfører, for det var jo længe før den såkaldte finanskrisen, og jeg vil da mene at Brian og hans bandedlemmer rent indholdsmæssigt ikke ville have være blege for at synge den i en kanon, da vel lige då det andet opsving i hans og deres optik (allerede da et smart ord) var tæt på at bide sig fast – jeg tror næsten det var omkring det tidspunkt hvor finansministeren udtalte at “Danmark” var så rigt at “vi” kunne købe hele verden, altså en omvendt af Christian den 4.’s RFP, i folkemunde “Riget Fattes Penge”. Nu kunne maksimalstatsministerens højrehånd have drejet det til “Rigets Fatter Penge har”. MEN i vor tid – dvs. 2000-tallet – har humoren trange kår, og dens modstykke: ubevidst komik ligeså.

I dag kunne man tænke sig udtrykket PERLE indlemmet i sprogmuseet. Eller vi kan gå tilbage til PÅ DEN KORTE BANE hhv. DEN LANGE. Eller fra koloniseringen af hverdagslivet: en RYGEKUPÉ hhv. RYGERKUPÉ, indretning afskaffet under den såkaldte (eller såkaldt) liberale regering. Der sættes sandelig spørgsmålstegn ved den forestilling at der skal gå omkring en generation før noget kan komme på museum. Også fordi begrebet generation er blevet kuppet af bevidsthedsindustrien (forresten skal det ord også på museum).

Herved er jeg tilbage ved ovenstående sætning “med henblik på digitalisering”. DET er virkelig kulturens museale mantra. Har du fået digitaliseret dine bånd? En af de mere absurde forestillinger hos denne kulturelle avantgarde hedder *den medieafhængige bog*. Det peger i sig selv på at den gamle opfattelse, at der skal gå en generation før noget er museumsfæhigt, må dobbeltrevideres (der er tale om indbygget forældelse). Nu har jeg en båndoptager stående, og oven på den en pladespiller. Og så har jeg et par lommeharddiske hvis lagerkapacitet allerede er latterligt lille og ikke engang kan rumme tre korte videosekvenser (var det i øvrigt et muligt dansk ord for memory stick: en *lommeharddisk*? – jeg garanterer for at den virkelig kan være i lommen; eller skal en harddisk være større for at kunne kaldes harddisk?) – og min mobiltelefon... For slet ikke at tale om fladskærmsfjernsynet der er to år gammelt. Og jaja, min computer har lige ved fem år på bagen (jeg menneskeliggør den lige til lejligheden). – Nej, men jeg mener bare: Her tæt på *medieafhængighedens eksplosionspunkt* taler man om den medieafhængige bog, og dermed mener man selvfølgelig ikke en trykt bog – som først, men i så fald dog, forældes om hundrede år eller langt senere (når papiret begynder at smuldre, hvilket noget papir gør, det langtidsholdbare dog først langt langt senere) – men om en tekstmængde eller en database (husk at lægge tryk på base når du udtaler det ord!) som ryger lige i gabet: Vi kan ikke være sikre på at en PDF vil kunne læses om tyve år, udtalte for nylig en af lederne for det store digitaliseringsprojekt på Statsbiblioteket i Århus. Derfor arbejder man på at finde en digitaliseringskodning som formodes at ville kunne læses om – måske halvtreds år? Måske endda næsten halvt så længe som noget der er trykt på langtidsholdbart papir? Og den kalder man så medieafhængig!

En computergeneration, som det fx hedder (eller vi kan udvide det til: et elektronisk apparats generationsperiode) er p.t. højst to år.

Men ved du hvad: Det vil jeg skide på. Jeg går sgu i gang med at digitalisere nogle af mine bånd. Ikke nødvendigvis Opsvinget med Hausgaard, der selvfølgelig findes på cd. Eller jo, hvorfor fanden skulle jeg bruge penge på at anskaffe den på cd, når jeg bare kan digitalisere den fra eget båndmedie? Og så skal man i øvrigt snart til at i gang med at digitalisere sine cd’er! Fangede i den? Cd’erne er selvfølgelig allerede digitale medier, men pointen [og det vil jeg fandme ikke høre udtalt påjnten eller påjntet på uffeellemansk og ellers påjntet] er at det medie allerede er på vej ud. Ud af hvad? Af markedet, idiot! Hvorfor er der forresten ikke nogen der taler om *den markedsafhængige bog*? Haha, sidst jeg stødte på talen om den medieafhængige bog, var i tidsskriftet Bogmarkedet.

Et mediestunt som gik forud for kanon-flippet, og i hvert fald var et par numre mere spektakulært, var da man i

Seneste sprognyheder

4/5	Sprogforskerne fandt en skat i skoven politiken.dk
27/4	Lille indsats styrker små børns sprog www.dr.dk
26/4	Lad os komme det danske 'jantekomma' til livs politiken.dk
23/4	Ud med sproget - Berlingske Mener www.b.dk
20/4	Unikt runefund i centrum af Odense videnskab.dk

4/1	John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 www.nytimes.com
10/8	Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice www.theguardian.com
20/5	Bill Funding Native Language Programs Passes mtpr.org
17/5	Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music wam.org.au
13/5	Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online nativenewsonline.net

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sprog-museet.dk på et større kort

Mere i kategorien 'Sprogpolitik'

Den belgiske sprogrænse – en gordisk knude
Finsk-ugrisk identitet
Svensk kamp mod engelsk sprogimperialisme
Eskimoisk i Fjernøsten

Nye kommentarer

Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?
Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish
Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet
Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
Monica Scheuer til Jødiske efternavne
jane til Jødiske efternavne
InglêS til Sprogene i Mozambique
Birgit Eggert til Hvad er der blevet af Maren?
Grethe Movsing til Hvad er der blevet af Maren?
Henrik Klindt-Jensen til Ded borriijnholmska måled

Artikler om

begyndelsen af 1980'erne sendte en satellit ud i Verdensrummet (altså dét, der er jo kun ét, ikke?) indeholdende frembringelser der ansås for at være karakteristiske for denne verdens, jeg mener denne klodes, mennesker, for nu ikke at sige: mennesket. Blandt andet var der Glenn Goulds indspilning af Bachs Goldbergvariationer. Muligvis allerede en digital indspilning. Men jeg kan ikke lade være med at tænke på hvilket medie eller evt. hvilke medier den skulle afspilles på – og det var jo i hvert fald før opfindelsen af fx mp3-filer.

Men summa summarum: Er vi i gang med at forebygge vore sproglige produkters død og bortgang? Jeg spørger bare, og jeg vil godt melde mig blandt svarerne.

*Ole Klitgaard, kultursociolog
bogtilrettelægger, [Forlagsbureauet](#)*

Læs også:

- 1. [Sprogmuseum i Bangladesh](#) Martyrmonumentet Shahid Minar i Bangladesh' hovedstad, Dhaka, udsmykkes med blomster til den internationale Modersmålsdag, de bengalske sprog martyrs dag, 21. februar. (© globalvoices.org) Bangladesh har genoptaget opførelsen af landets International Mother...
- 2. [Standardisering af berberisk](#) Berbersprog tales af omkring 15 mio mennesker i Nordafrika, hovedsageligt i Marokko og Algeriet (Kort: Wikipedia) Det berberiske sprog eller tamazight, som berberne (amazigherne) selv kalder det, består af mange...
- 3. [I dag når engelsk op på en million ord – vistnok](#) Nedtælling på Global Language Monitors hjemmeside Her ved middagstid klokken 12.22 dansk tid nåede engelsks ordforråd op på en million. Det kan endda fastslås hvilket ord der er det millonte:...
- 4. [En e-bog er en ny slags bog!](#) Apples chef, Steve Jobs, viser firmaets e-læser, iPad, frem. (Foto: Wikimedia) Bogen som medie går tilbage til skriftrullen og andre medier, som kan rumme en større mængde tekst. Det vi...

Tagget med: [audio](#), [digitalisering](#), [kanon](#), [kulturarv](#), [ordforråd](#), [Sprogpolitik](#), [sprogteknologi](#), [standardisering](#)

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk
Biblen bogstaver børn Danmark Dansk Dialekter
engelsk esperanto Formidling fransk identitet
konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk Ord
ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion
romanske sprog russisk Sjøv skriftsprog sprogdød Sproggeografi
sprogkort Sprogpolitik sprogteknologi
svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale
Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	Omniglot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
august 2013	
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	Bogstavlyd
juli 2012	Dansk sprognævn
juni 2012	Den danske ordbog
maj 2012	Dialekt.dk
april 2012	dk.kultur.sprog
marts 2012	Korpus.dk
februar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
januar 2012	Ordbog over det danske sprog
december 2011	Ordned. Dansk sprog i ordbøger og korpus
november 2011	Sproget.dk
oktober 2011	Svenska Akademien
september 2011	Θ (Schwa.dk)
august 2011	
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	
december 2009	
november 2009	
oktober 2009	
september 2009	
august 2009	
juli 2009	
juni 2009	

maj 2009
april 2009
marts 2009